

Politisk islam

SGO2400

26/10-04

Elin Selboe

Politisk islam

- Stereotyper og essensialisme vs. mangfold og dynamikk.
- Globalisering og politisk islam
- Politisk islam og sivilsamfunnet, samt spørsmålet om demokrati.
- Ulike former for politisk islam: ulike strategier hos forskjellige politiske aktører.

Politisk islam

- Stereotypier og essensialisme skygger for faktisk mangfold og dynamikk.
- Eget ståsted: ”vi” og ”de andre”.
- I analyser av politisk islam: mer politikk og mindre religion.
- Kontekstualitet.

Islamsk oppblomstring

- Islam stadig mer tydelig i samfunn og politikk i muslimske områder de siste tiår.
- Privat og offentlig sfære.
- Politisk islam i ulike former: forskjellige politiske aktører bruker religionen som politisk verktøy på ulike måter.
- Utfordring av moderniseringstankegang og utviklingsteori (sekularisering).
- En trussel mot vesten?
- Historikk for islamsk mobilisering/ politisk islam.

Politisk islam: historikk

- Mobilisering mot kolonimakten.
Det muslimske brorskapet: Egypt 1928 + reformistbevegelsen (al-Afghani, Abduh).
Nasjonalistiske svar mot kolonimakten.
- Mobilisering mot nasjonale eliter og problemene (pol. og sosio-øk.) i den post-koloniale staten.
Etter frigjøringen: ”Fortsatt vestlig påvirkning”.
- Ny epoke etter 1990?
En ny politisk situasjon etter den kalde krigen, nytt fiendebilde.

Mobilisering og politisk islam

- Mot globalisering?
- Mot vestlig påvirkning?
- Nasjonale forhold og problemene i de post-koloniale statene (økonomisk krise, legitimitetsprobl., pol./øk./sos. marginalisering)?
- Kontekstualitet nøkkelord for analyser av politisk islam.
- Ulike typer strategier bak mobiliseringen og de ulike islamske organisasjoner og bevegelser.

Mobilisering og politisk islam

- Ovenfra/ nedenfra; fokus på stat eller samfunn.
- Voldelig revolusjon/ ”stille endring og revolusjon”.
- Diversitet og mangfold. Dynamikk og endring.

Politisk islam og sivilsamfunnet

- Mobilisering i sivilsamfunnet: byggingen av en rekke nye institusjoner (ofte som svar på den post-koloniale statens utilstrekkelighet).
- Skoler, finansinstitusjoner, moskeer, sykehus, fagforeninger, barnehager, velferdssentre m.m.
- Spørsmålet om demokratisering og politisk deltagelse:
  - Hvilke metoder?
  - Deltagelse i systemet: resultater og reaksjoner.

Forts. sivilsamfunn og demokratisering

- Eksempel: Algerie og FIS ved valget i 1991.
- Eksempel: Egypt og Mubarak-regimet.
- Vestens “doble standarder” og frykten for “kapring av demokratiet”. En trussel?
- Det politiske systemet man opererer innenfor.
  - Ofte autoritære regimer
- Hva slags demokrati? På hvilken bakgrunn og hvilke premisser?

Politisk islam

Motbevegelse (Polanyi) og/eller mothegemoni (Gramsci)?

Mobiliserings-
strukturer

Muslimske institusjoner:
Brorskap, moskeer, velferds-
tjenester og institusjoner,
skoler, fagforeninger, tidl.
nasjonalistiske bevegelse.

Politiske
muligheter

Kamp for autonomi og
islamisering av stat og
samfunn. Autoritære
regimer, undertrykkelse
og få muligheter i det
formelle pol. system.
Mobilisering i sivilsamf.
el. væpna kamp.

Kollektiv
identitet

Politisk islam ikke om religion
i seg selv, men hvordan islam
kan fungere som en kollektiv
identitet og den "sosiale
sementen" i samfunnet, som
er forsømt av den neoliberales
og/eller post-koloniale staten.
Mobiliseringsredskap.

Strukturelle årsaker for kollektiv mobilisering

Kulturell homogenisering --> kulturell reaksjon på globalisering / fremmede verdier?
Del av de-kolonialiseringskamp i flere etapper?

Problemene ved sekulær nasjonalisme: marginalisering (pol., øk., sos.) og statens tilbaketrekning.

Politisk bruk av islam i Senegal

- 95% muslimer, sufi-islam, muslimske brorskap og marabouter.
- En post-kolonial sosial kontrakt der religiøse ledere, *marabout*, og religiøse institusjoner tjener som et mellomledd mellom stat og samfunn, og slik knytter samfunnet til staten og dens makt og ressurser.
- På grunnlag av befolkningens tro og tilhengeres nære relasjoner til sin marabout.

Forts. Politisk bruk av islam i Senegal

- Etablerte relasjoner mellom den politiske og religiøse eliten.
- Historisk utvikling: Kolonitid (jordbruksprod.) og post-koloniale praksiser (legitimitet og valg).
- Gjensidig avhengighet mellom de tre aktørene: stat, marabout og tilhengere.
- Nettverkspraksis med forhandlinger om religiøse, sosiale, økonomiske og politiske ressurser.

Forts. Politisk bruk av islam i Senegal

- Endringer i den sosiale kontrakten?
- Generelle sosio-økonomiske, politiske og religiøse endringer i det senegalesiske samfunnet.
- Endrede relasjoner mellom marabouten og tilhengere: skille mellom politisk og religiøs sfære
- Staten fortsatt aktiv i forhold til maraboutene og brorskapene.
- Tidsbegrenset eller varig endring?
Handlingsrom og identitet: tilhenger og borger.